

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 12/2007 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om strukturstöd till jordbruket, finansiering av riksomfattande utveckling av och forskning kring landsbygden samt av forskning kring jordbruk och livsmedelsekonomi samt ändring av vissa lagar som har samband med utveckling av landsbygden

Till jord- och skogsbruksutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 17 oktober 2007 en proposition med förslag till lagar om strukturstöd till jordbruket, finansiering av riksomfattande utveckling av och forskning kring landsbygden samt av forskning kring jordbruk och livsmedelsekonomi samt ändring av vissa lagar som har samband med utveckling av landsbygden (RP 113/2007 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning och bestämde samtidigt

att miljöutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till jord- och skogsbruksutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överarkitekt Raija Seppänen, jord- och skogsbruksministeriet
- direktör Seppo Aaltonen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK.

Dessutom har utskottet fått ett skriftligt utlåtande från miljöministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om strukturstöd till jordbruket. I lagen ska föreskrivas om investeringsstöd för gårdsbruk, som beviljas för förbättring av jordbrukets struktur, och startstöd till unga jordbrukare. Den ska tillämpas på stöd som Europeiska gemenskapen delfinansierar och på stöd som i sin helhet finansieras med nationella medel. Lagen gäller strukturstöd till jordbruket enligt programmet för utveckling av landsbygden på det finländska fastlandet 2007—2013 och

strukturstöd som förvaltas inom ramen för separata stödsystem. Regeringen föreslår bestämmelser om allmänna och särskilda villkor för strukturstöd, om stödvillkor och om förfaranden i anknytning till stödet. Dessutom föreslås det bestämmelser om myndigheter med ansvar för förvaltningen av stödet samt om deras uppgifter och befogenheter. Syftet är att genomföra nödvändiga ändringar till följd av reformen av ge-

menskapens lagstiftning om strukturstöd till jordbruket.

Lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar ska ändras i enlighet med reformen av lagstiftningen om stöd för utveckling av landsbygden under programperioden 2007—2013. Den ska alltså omfatta investeringsstöd särskilt för bevarande av gårdsbruksenheters traditionella miljö och förbättring av bostadsförhållandena på gårdsbruksenheter och stöd för vattendragsåtgärder. Bestämmelser om hur lagen om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar ska verkställas kommer att utfärdas genom lag. Lagen om överlåtelseskatt föreslås bli ändrad i överensstämmelse med reformen av lagstiftningen om strukturstöd till jordbruket.

Lagen om ändring av lagen om gårdsbrukets utvecklingsfond föreslås bli ändrad i överens-

stämmelse med reformen av lagstiftningen om stöd för utveckling av landsbygden.

I propositionen finns ett lagförslag om finansiering av riksomfattande utveckling av och forskning kring landsbygden och av forskning kring jordbruk och livsmedelsekonomi. Regeringen vill ändra bestämmelserna om beviljande, betalning, inspektion och återkrav av finansiering. Dessutom föreslås en sådan ändring i lagen om stöd för utveckling av landsbygden som utvidgar kretsen av mottagare av företags- och projektstöd.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2008. Lagen om överlåtelseskatt avses dock träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms särskilt genom förordning av statsrådet. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2008 och avses bli behandlad i samband med den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Propositionen innehåller sju lagförslag, som utskottet ser på med utgångspunkt i sitt eget fackområde. Det tar särskilt upp förslagen till ny lag om strukturstöd till jordbruket och till lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsar.

Prioritetsordningen och villkoren för att inleda en åtgärd

Regeringen föreslår en central innehållslig ändring i lagförslag 1, närmare bestämt 15 § i lagen om strukturstöd. Den går ut på att de åtgärder som får stöd ska rangordnas dels enligt sådana faktorer som inverkar på de ekonomiska förutsättningarna för den stödda företagsverksamheten och åtgärdens inverkan på verksamhetens lönsamhet, dels enligt åtgärdens inverkan på produktionsförhållandena på den berörda gårdsbruksenheten, främst då arbetsmiljön, ett hållbart utnyttjande av naturtillgångar och djurens välbefinnande. I 15 § 5 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning, dvs. att närmare bestämmelser om bedömningsgrunderna för en

prioritering utfärdas genom förordning av statsrådet. Utskottet har inte haft tillgång till ett utkast till förordning.

Utskottet noterar att det förefaller mycket svårt att bestämma om en prioritetsordning med hänsyn till miljömålen. För miljöskyddet inom jordbruket är det viktigt att alla jordbruksföretagare behandlas lika. I dag godkänns alla ansökningar som uppfyller villkoren för investeringsstöd, men i fortsättningen kommer bara de som bedöms som de bästa att få finansiering. Inte minst inom det område som avses i artikel 141 kommer det att vara svårt att få stöd. Det skulle vara särskilt viktigt med riktade investeringar och effektivare miljöskyddsåtgärder i områden som i hög grad påverkar belastningen på Östersjön. Utskottet påpekar att en stor del av de projekt som söker investeringsstöd, som projekt för hantering och deponering av kreatursgödsel eller för att utnyttja förnybar energi som produceras på gården, är välmotiverade investeringar i miljöskydd som alltid förtjänar att stödjas. Att jämföra projekt med varandra betyder också mer arbete för regionalförvaltningen.

Också 13 § 1 mom. i lagen om strukturstöd innebär en ändring i och med att stöd inte beviljas för åtgärder som har inletts innan stödet har beviljats (i dag går gränsen vid att ansökan om stöd har lämnats in). Utskottet uppmärksammar de problem som lagstiftningen leder till när behandlingen av nödvändiga miljötillstånd dröjer. Om ändringen är nödvändig på grund av EU:s statliga stöd eller av andra orsaker, är det enda som hjälper upp situationen att behandlingen av tillstånd påskyndas. Miljöministeriet har startat ett projekt för ett effektivare system för miljö-tillstånd och effektivare tillståndsförvaltning. Man väntar sig att miljö-tillståndsförvaltningen och behandlingen av miljö-tillstånd ska bli effektivare och enklare och behandlingstiderna kortare utan att man behöver pruta på miljöskyddets höga nivå.

Integrering av miljöskyddsmålet

Syftet med propositionen är att fortsätta totalreformen av lagen om finansiering av landsbygdsnärings (329/2006) för att förbättra villkoren för jordbruksproduktion och konkurrenskraften. Lagen om miljöstöd¹ och lagen om stöd för utveckling av landsbygden² har setts över tidigare. I propositionen ingår ett förslag till lag om strukturstöd till jordbruket, där det ska föreskrivas om investeringsstöd för gårdsbruk, dvs. stöd i första hand för att renovera, utvidga och bygga produktionsbyggnader och byggnader för gårdsbrukets energiförsörjning. Denna omstrukturering av lagstiftningen ska tjäna som argument för en nyskrivning av miljöskyddsmålen i lagarna.

Syftet med lagen om strukturstöd är enligt 1 § att utveckla jordbrukets verksamhetsförutsättningar och konkurrenskraft genom att främja jordbruksproduktionens effektivitet och kvalitet. I motiven till 1 och 7 § avses med kvalitet säkerhet och etisk kvalitet, och därmed bidrar in-

vesteringsstöden också till bättre arbetshälsa, miljöskydd och djurhälsa i produktionen (s. 22/I-II och 28/I). I motiven till 15 § förklaras också vad som avses med 2 mom. 3 punkten. "Ett hållbart utnyttjande av naturtillgångar främjas framför allt av lösningar som innebär ökad användning av förnybar energi i sökandens eller andras produktionsverksamhet, sparar energi, effektiviserar hanteringen av jordbrukets biprodukter eller i övrigt främjar miljöskyddet inom produktionsverksamheten". I 13 § 4 mom. ingår dessutom ett bemyndigande att utfärda förordning, dvs. det ska föreskrivas närmare genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet om tekniska, ekonomiska och funktionella samt säkerhets- och miljörelaterade omständigheter som gäller en bygginvestering.

Propositionen får indirekta effekter för miljön. Utgångspunkten är givetvis att värna jordbruksbetingelserna, men med strukturstöden kan man också stödja investeringar med indirekta effekter t.ex. för belastningen på vattendragen (typ lösningar för effektivare hantering av jordbrukets biprodukter). I detta perspektiv är det enligt utskottets mening motiverat att man 1 § i lagen om strukturstöd lyfter fram ett hållbart utnyttjande eller vattenvård eller miljöskydd i vid bemärkelse i stället för syftet "att främja ... kvalitet". I 7 § om investeringsstöd sägs också att stöd kan beviljas "för utveckling av ... kvalitet". Normgivningsbemyndigandet i 13 § gäller "miljörelaterade omständigheter", och i 15 § 2 mom. 3 punkten nämns "åtgärdens inverkan på ... arbetsmiljön och ett hållbart utnyttjande av naturtillgångar samt djurs välbefinnande".

Utskottet anser att eftersom stöd enligt motiveringen kan beviljas för lösningar som sparar energi, bidrar till en effektivare hantering av biprodukter eller i övrigt främjar miljöskyddet i produktionen, bör miljöskyddsmålet också tas upp i de här paragraferna, t.ex. i 15 § 2 mom. 3 punkten. Strängt taget är t.ex. utnyttjande av förnybar energi nämligen inte nödvändigt bara för att främja en hållbar användning av naturtillgångar, utan också för att stävja klimatförändringen och därmed en motiverad åtgärd för att skydda miljön. Det handlar alltså om en teknisk

¹ Lag om kompensationsbidrag, miljöstöd för jordbruket samt om vissa andra stöd som har samband med förbättrande av miljöns och landsbygdens tillstånd 1440/2006

² Lag om stöd för utveckling av landsbygden 1443/2006

justering, som emellertid skulle understryka att man i all verksamhet integrerar miljöskyddskraven på en hållbar utveckling. Utskottet påpekar också att man bör se på möjligheterna att förbättra verksamhetsbetingelserna och konkurrenskraften i ett miljöskyddsperspektiv, men detta kommer inte fram med den föreslagna skrivningen.

Lagförslag 4, dvs. förslaget till lag om ändring av lagen om finansiering av landsbygdsnäringsringar, aktualiserar en liknande fråga. I 1 § sägs att syftet med lagen är att utveckla landsbygden särskilt genom att främja ett hållbart nyttjande av vattentillgångar. Det är en hänvisning till 15 § om vattendragsåtgärder som kan stödjas. Enligt motiveringen (s. 87/I) ska stöd för vattendragsåtgärder beviljas framför allt för projekt för översvämningsskydd och istandsättning av vattendrag. För att minska jordbrukets belastning på vattendragen är det viktigt att stöd kan bevil-

jas för vattenvårdsåtgärder typ grundtorrlägningsprojekt för att minska urlakning i vattendragen. Syftet i 1 § bör därför formuleras så att också detta högaktuella vattenvårdsmål framgår vid sidan av hållbart nyttjande av vattentillgångar. För bedömning av lagförslagets konsekvenser skulle det ha varit bra att ha tillgång till förordningsutkast.

Utskottet anser att en hållbar utveckling bör gå som en röd tråd i lagstiftningen om stöd för en bättre struktur på jordbruket. Jordbrukspolitiken och lagstiftningen om jordbruksstöd bör uppmuntra jordbrukarna till goda jordbruks seder och till att minska belastningen på vattendragen.

Utlåtande

Miljöutskottet framför

att jord- och skogsbruksutskottet bör beakta vad som sagts ovan.

Helsingfors den 13 november 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Susanna Huovinen /sd
vordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Susanna Haapoja /cent
Rakel Hiltunen /sd
Timo Kaunisto /cent
Timo Korhonen /cent
Tapani Mäkinen /saml (delvis)
Petteri Orpo /saml

Sanna Perkiö /saml (delvis)
Tanja Saarela /cent
Janne Seurujärvi /cent
Tarja Tallqvist /kd
Pauliina Viitamies /sd
Henna Virkkunen /saml
ers. Janina Andersson /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.